

PĂSĂRI !!!

Pădurea a fost și a rămas dintotdeauna generatorul și totodată refugiul *cele mai* complexe biodiversități dintre toate ecosistemele cunoscute. Este *cel mai* sensibil și vulnerabil *phainomenon* (ceea ce apare) viu și din nou *cea mai* supusă ființă în sens de organism opunerii dintre *util* și *imposibil*. Înțelegem prin *util* pragmatismul uman intruziv iar prin *imposibil* capacitatea viului răscolit, răvășit, conturbat în a se reîntoarce la starea inițială.

Viața nu este programabilă, poate doar în limite infinitezimale, ci este *preprogramată*; evoluează după legi proprii guvernate genetic, însumând tot atâtea rânduieli ori cutume câte specii există pe acest pământ. Încercarea omului conștient de efectele provocate preajmei sale în care este doar *parte* și nu element de *centru* și ale cărui acțiuni modificatoare spațiului ce-l înconjoară provoacă replici aidoma unui dialog la care el nu mai are de fapt răspuns îl pun în situația de a inventa, ad hoc, attribute ca - de exemplu - *ecologizare*, pentru a ieși din starea supărătoare, pentru a-și tăinui ignoranța. Un verb care include sinei sale împletirea dintre iluzie și necunoaștere, întoarcerea la „ce a fost” fiind divagația neștiutorului combinată cu spălatul pe mâini al procuratorului din Pont, dar nu și a cercetătorului conștient și dăruit cunoașterii adevărului, de fapt realității; adevărul poate avea multiple conotații.

Am spus toate acestea ca un fel de exordiu în raport cu textul ce urmează și în care ne-am străduit a găsi soluții la *managementul*, de fapt buna îngrijire pe care o are sau ar trebui să o aibă activitatea forestieră și nu numai, privind păsările pădurii. Spunem aceasta pentru a atrage atenția asupra faptului că un *viespar* de pildă, pasăre răpitoare activă în timpul zilei, se poate manifesta astăzi indiferent la prezența omului dar mâine să nu mai vină la cuib spre a-și hrăni puii dacă același om a fost simțit la două sute, șapte sute, o mie de metri distanță față de arborele în care și-a pus în viață progenitura. Ca și oamenii, animalele au sensibilități și temperamente diferite. Este așadar atribuția pădurarului, tehnicianului, inginerului silvic, dornici sau obligați de a administra cuvenit patrimoniul viu al pădurii dar și a turistului nerăbdător în aflarea tainelor preajmei sale sălbatice întru respect și bună păstrare; primii pentru a ști care este *bunul* în sens calitativ dar și numeric al speciilor aflate în pădurea pe care o guvernează spre acționa pe potriva protecției lor la/în momentul cuvenit aplicării utilităților practice și, tot astfel, secundul, drumașul, în dorința sa firească de a-și reîncărca energiile din sevele Naturii din care s-a desprins fără întoarcere.

Dintre păsările „mari” ale codrului, **răpitoarele-de-zi** (șoimii, acvilele) și cele de noapte (bufnițele) sunt cele mai sensibile și vulnerabile; către acestea se îndreaptă atenția protectoare a omului, atâta vreme cât știe că în ultimul veac numărul indivizilor speciilor a scăzut îngrijitor, ba chiar că unele neamuri de înaripate (vulturii), care au fost semeția țării, au dispărut definitiv.

Parcul Național Cheile Nerei-Beușnița este printre altele încă, *parva sed apta*, zona acvilelor-de-munte și a șoimilor călători, păsări bănuitoare și sensibile la cea mai mică mișcare străină de loc, la pocnetul fie și slab al crengii călcate din întâmplare; pentru acestea, liniștea este condiția crucială a existenței lor. Fără liniștea lor, de noi tulburată, rămânem în final doar cu drojdia detractării. Astfel: o măsură stringentă de protecție nu numai a acvilei-de-munte ci a tuturor păsărilor răpitoare-de-zi este temperarea entuziasmului de omologare a traseelor turistice în zonele de cuibărit, renunțarea la vizite tematice în timpul ciclului de reproducere, delimitarea în jurul acestor cuiburi a unor zone tampon în care orice activitatea umană să fie puternic redusă până la interzicere; iarna, când procurarea hranei este subliminală, este benefică oferirea cadavrelor de animale de talie mijlocie sau mare, în acest sezon răpitoarele manifestându-se și necrofag. Nu lipsită de importanță se vrea și marcarea firelor electrice de înaltă tensiune cu balize vizibile; totodată pe o suprafață de aproximativ 4 km² incluzând și pădurea *să nu fie instalate eoliene* având în vedere faptul că impactul (doar optic) cu acestea poate influența negativ prezența/existența speciilor în habitat. Și nu la urma urmei, perioada martie - octombrie să fie aceea de restricție a oricărei activități silvice. O parte importantă a buneii gospodării

venite în întâmpinarea acestui grup de păsări este monitorizarea an de an a cuiburilor și supravegherea lor. Nu este de ocolit nici amplasarea de cuiburi artificiale. Printr-o asemenea acțiune se asigură condiții de cuibărit păsărilor și o oarecare siguranță față de factorii meteo (cuibul artificial este o ramă rotundă metalică, care este fixată prin șuruburi și cuie în bifurcația trunchiului arborelui; rama solidă este mai apoi umplută cu crengi și împletituri până când va căpăta forma și caracterul unui cuib natural).

Sumara expunere de mai sus este valabilă și pentru celelalte specii de răpitoare-de-zi netrecute în anexa III OUG 57/2007 actualizată prin legea 49/2011.

Aquila chrysaetos

foto D. Stănescu

În cazul **răpitoarelor-de-noapte**: bufnițe, ciufi, huhurezi, situația este aceeași ca la șoimi și acvile. Aici se mai adaugă necesarul păstrării „pe picior”, ca surse sigure de cuibărit până la prăbușirea de la sine, a arborilor uscați și găunoși; dacă adăugăm acestui deziderat și lumea **ciocănititorilor** inclusiv sub aspect trofic, cercul se închide în favoarea tuturor incluzând și unele specii de păsărele cuibăritoare în scorburii: pițigoii mare, de pildă, un important factor în ceea ce privește întreținerea sănătății unui horst. Pentru bufnițe intră în discuție și cuiburile părăsite (inactive) - cu excepția celor iremediabil degradate - aparținând păsărilor răpitoare-de-zi, ciorilor sau coțofenelor, cuiburi care se cer păstrate *in situ*; protejarea lor își are logica în faptul că de acestea profită, cu scopul perpeturării neamului lor, mai multe specii de strigiforme (*buhă*, *ciuf-de-pădure*).

O interdicție totală pentru exploatarea forestieră în zona locurilor de rotit și de reproducere se impune în cazul **ieruncilor** (păsări din neamul găinilor și parte a familiei cocoșilor sălbatici); buna administrare a menținerii lor se poate face numai prin identificarea locurilor de cuibărit, a cuiburilor în sine prin monitorizări anuale; scopul este urmărirea evoluției sau declinului populației. Benefică este, în zonele constatate ca stabile din perspectiva prezenței speciei în perioada de reproducere (perechile formate de cu toamna se reproduc în perioada aprilie-mai, uneori chiar mai devreme în funcție de factorii abiotici, temperatură, precipitații), crearea unei zone tampon în care să fie oprită orice activitate umană.

Strix uralensis - pui

foto D. Stănescu

Plecând de la cunoașterea faptului că biologia **passeriformelor** variază de la specie la specie, că depunerea ouălor se face în cuiburi construite în subarboret, în stratul ierbos existent sau în coronamentul arborilor, de regulă în ecoton sau în apropierea acestuia dacă sunt prezenți arbori izolați, tufe izolate, nu pot fi sugerate măsuri specific-individuale ce ar trebui luate pentru protejarea reproducerii *ciocârliei-de-pădure* (*Lullula arborea*) de ex., care cuibărește pe sol; singura măsură de protecție ar fi aceea de a nu se cosi iarba în perioada de reproducere (aprilie-iunie). Aceeași este situația pentru constructorii de cuiburi în subarboret sau folosind ca suport crengile arborilor (toate passeriformele sunt specii nidicole – își durează deci cuiburi) care suportă mai mult sau mai puțin bine deranjările.

O soluție de optimizare a cuibăritului păsărelelor poate fi adresată doar celor care își organizează vatra în scorburii; în acest caz intră în discuție montarea de cuiburi artificiale pe potriva întregului neam al *pițigoilor* (*Paridae*), *șiclenilor* (*Sittidae*), *muscarilor* (*Muscicapidae*), chiar și *ciocăntitorilor* (*Picidae*) etc., specii considerate ca importanți factori în combaterea biologică a dăunătorilor.

Lumea păsărilor este o lume variată, în continuă mișcare și deplasare grație capacității reprezentanților ei de a zbura, în parte ubicvistă, în parte stenotopă pentru a enumera doar extremele felului lor de a fi, o entitate vie cu percepții, instincte, sensibilități, manifestări, feluri de a comunica atât de variate încât cunoașterea integrală a lumii lor, sub diferitele ei aspecte, necesită încă decenii spre a fi finalizată; mai mult chiar, în pofida dispariției unor specii din fauna lumii se descoperă chiar în timpul nostru, altele, neștiute până acum. Presiunea demografică, înghițirea prin extinderea progresiv geometrică a activității umane peste habitate deseori unice și loc al existenței unei biodiversități de-acum agresate, a dus, tocmai pentru împiedicarea unei asemenea catastrofe, la înființarea unor oaze de liniște în care să fie conservată Natura așa cum ne-a fost dată; omul adevărat, omul inteligent se armonizează cu Natura. Vrem să credem că este și vrerea care însoțește deciziile celor ce conduc destinele Parcului Național Cheile Nerei-Beușnița.

Parus major

foto: D. Stănescu

SINTEZA MĂSURILOR DE MANAGEMENT PENTRU PĂȘĂRI

Specie/Grup de specii	Măsuri de management
<p>Ord. Coraciiformes <i>Alcedo atthis – pescărel albastru</i></p> <p><i>Coracias garrulus</i> <i>Upupa epops</i></p>	<p>Nealterarea apelor, nealterarea habitatelor naturale existente (Miniș, Nera, Mocerîș) în sensul interzicerii captărilor de apă, respectiv exploatarea vegetației ripariene (acest ultim aspect este valabil și la nivelul speciei <i>Cinclus cinclus</i> din grupul passeriformelor); pe cursul acestor râuri, la nivelul malurilor verticale, este indicată amplasarea de cuiburi artificiale (galerii din beton îngropate în sol) pentru favorizarea cuibăritului.</p> <p>Nealterarea habitatelor naturale existente, pajiști, zone umede întinse, păstrarea pe picior a sălciilor găunoase, etc. Se recomandă montarea de cuiburi artificiale (pentru <i>Coracias garrulus</i>).</p>
<p>Ord. Falconiformes <i>famiile Accipitridae și Falconidae</i></p> <p><i>Pernis apivorus</i></p>	<p>Oprirea tăierii arborilor înalți în lizieră, poiană sau câmp deschis (suportii importanți pentru amplasarea cuiburilor).</p>

Accipiter nisus

Buteo lagopus

Buteo buteo

Hieraetus pennatus

Aquila pomarina

(unele specii nu cuibăresc în PNCNB)

Aquila chrysaetos

Circaetus gallicus

Circus cyaneus

Circus pygargus

(unele specii nu cuibăresc în PNCNB, sunt oaspeți de iarnă)

Falco peregrinus

Viesparul își construiește în perioada de reproducere mai multe cuiburi, așa numitele „cuiburi de joacă”, dispersate pe o rază de 100-150 m, până la a alege unul dintre ele drept cuib definitiv în care femelea își va depune pontă.

În acest caz, acțiuni de genul cuiburilor artificiale sunt inutile și deranjante. Importantă este suspendarea activităților silvice pe o rază de 400 m față de cuib, din februarie (martie) până în septembrie (octombrie) (perioada depunerii ouălor, incubației, creșterii puilor până la faza de zbor).

Cuiburile părăsite (inactive) – cu excepția celor iremediabil degradate - aparținând speciilor de răpitoare de zi se vor păstra *in situ*; protejarea lor își are logica în faptul că ele pot fi ocupate ulterior de alte specii. Evaluarea numerică a cuiburilor existente într-o zonă forestieră dată (și nu numai) se va face în aspectul *hiemal* și *prevernal* al anului când aparatul foliar al arborilor nu este încă dezvoltat. Se vor cartă copacii purtători de cuiburi cu ajutorul ridicărilor de coordonate GPS, cale sigură în acțiunile ulterioare de regăsire a lor, cu scopul stabilirii atributului de *activ* sau *inactiv*, în noul sezon.

Exploatările forestiere strict necesare și care exclud alte variante de soluționare a activității într-o zonă în care este prezent cuibul unui răpitor pot fi executate doar în perioada 15(30) octombrie – 30 ianuarie pe o rază variabilă în metri, în funcție de specia afectată, fără însă a modifica semnificativ structura și consistența arboretului; nu trebuie uitat că păsările au o memorie foarte bună a geografiei locului și implicit a preajmei vetrei lor.

În toate cazurile este interzisă împușcarea lor. Iarna este benefică, pentru unele specii, oferta trofică sub formă de cadavre sau resturi de proteină animală rezultată în urma activităților gospodărești.

Identificarea locurilor de cuibărit, a cuiburilor în sine, prin monitorizări anuale pentru urmărirea evoluției sau declinului populației în sit; delimitarea în jurul acestora a unor zone tampon în care activitatea umană să fie interzisă. Marcarea firelor electrice de înaltă tensiune cu balize vizibile (Munteanu, 2009). Pe o suprafață de aproximativ 4 km² să nu fie instalate eoliene având în vedere faptul că singura pereche de acvile-de-munte existente în PNCNB (ROSPA0020) staționează foarte aproape de Ilidia (unde se intenționează ridicarea unei întregi linii de eoliene). În ceea ce privește activitățile silvice, raza de 1000 m față de cuib, din martie până în octombrie (perioada depunerii ouălor, incubației, creșterii puilor până la faza de zbor) se impune a fi respectată.

Amplasarea unor platforme (cuiburi artificiale) pentru cuibărit în locurile identificate sau presupuse că ar putea cuibări specia.

<p><i>Falco subbuteo</i> (eventual prezentă în timpul migrației)</p> <p><i>Falco tinnunculus</i></p>	<p>Păstrarea cuiburilor de coțofană și cioară-de-semănătură; cuiburile neocupate sunt folosite de către vânturel pentru depunerea propriei ponte; se recomandă montarea de cuiburi artificiale (folosite și de vântureii-de-seară precum și de strigidae - ciufi).</p>
<p>Ord. Strigiformes</p> <p><i>Bubo bubo</i> <i>Asio otus</i> <i>Athene noctua</i> <i>Strix uralensis</i></p>	<p>Măsurile <i>nu sunt cu mult diferite de cele pentru răpitoarele-de-zi</i>. Arborii bătrâni sunt arborii care trebuie așadar protejați și păstrați „pe picior” indiferent de activitățile silvice care se cer a fi efectuate în zonă (cu respectarea desigur a distanței minime de siguranță pentru specie – interzicerea oricărei activități în preajma cuibului pe o rază de 300-500 m, acceptată la noi la limita a 200 m). Cuiburile părăsite (inactive) aparținând speciilor de răpitoare de zi se cer păstrate <i>in situ</i>; protejarea lor își are logica în faptul că ele pot fi ocupate ulterior de alte specii ca de exemplu <i>strigiforme (buhă, ciuf-de-pădure)</i>. Evaluarea numerică a cuiburilor existente într-o zonă forestieră dată (și nu numai) se face în aspectul <i>hiemal și prevernal</i> al anului când aparatul foliar al arborilor nu este încă dezvoltat. Se vor marca (GPS) arborii identificați.</p> <p><i>Observațiile se execută din nictimeral până după miezul nopții uneori până în zori; pentru speciile urmărite se folosesc atrape sonore specifice provocatoare de răspunsuri (asemenea stârniri nu au voie să depășească intervalul a 2-3 minute). Lipsa unui răspuns vorbește despre absența speciei în habitat. Provocările vor fi din nou repetate la un anumit interval de zile. Pornirea investigațiilor în teren se suprapune toamnei, moment coincident cu începerea ritualului de formare a perechilor la strigiforme. Probabilitatea aflării locului de cuibărit în zonele în care provocarea urmată de răspuns este prezentă poate deveni realitate. Este salutară cunoașterea prealabilă a distribuției scorburilor în zona țintă, mai cu seamă în arborii bătrâni.</i></p> <p>Eventualele exploatări forestiere strict necesare și care exclud alte variante de soluționare a activității într-o zonă în care este prezentă scorbură știută ca loc de cuibărit pentru o anumită specie de strigiform pot fi executate doar în perioada 15(30) octombrie – 30 ianuarie pe o rază de 150-200 m circumscrisă acesteia, fără însă a modifica semnificativ structura calitativă și pe cât posibil cantitativă a arboretului; nu trebuie să uităm că păsările au o memorie foarte bună a geografiei locului și implicit a preajmei vetrei lor. Se recomandă montarea cuiburilor artificiale.</p>
<p>Ord. Piciformes</p> <p><i>Picus canus</i> <i>Dryocopus martius</i> <i>Dendrocopos syriacus</i> <i>Dendrocopos medius</i> <i>Dendrocopos leucotos</i></p>	<p>Ca la bufnițe: arborii bătrâni sunt arborii care trebuie păstrați „pe picior” indiferent de activitățile silvice care se cer a fi efectuate în zonă (cu respectarea desigur a distanței minime de siguranță pentru specie – interzicerea oricărei activități în preajma cuibului pe o rază de 300-500 m, acceptată la noi la limita a 200 m). Cuiburile părăsite (inactive) aparținând speciilor de răpitoare de zi se vor păstra <i>in situ</i>. Se vor marca (GPS) arborii identificați. Se recomandă montarea cuiburilor artificiale.</p>

Ord. Passeriformes

Emberiza hortulana
Ficedula albicollis
Ficedula parva
Lanius collurio
Lanius minor
Lullula arborea
Sylvia nisoria
Alauda arvensis
Carduelis cannabina
Carduelis carduelis
Carduelis chloris
Carduelis spinus
Coccothraustes
Delichon urbica
Emberiza cia
Emberiza cirius
Erithacus rubecula
Fringilla coelebs
Fringilla montifringilla
Hippolais icterina
Hippolais pallida
Hirundo rustica
Lanius excubitor
Luscinia luscinia
Luscinia megarhynchos
Miliaria calandra
Monticola saxatilis
Motacilla alba
Motacilla cinerea
Motacilla flava
Muscicapa striata
Oenanthe oenanthe
Parus lugubris
Phoenicurus ochruros
Phoenicurus phoenicurus
Phylloscopus collybita
Phylloscopus sibilatrix
Phylloscopus trochilus
Prunella modularis
Pyrrhula pyrrhula
Saxicola rubetra
Saxicola torquata
Serinus serinus
Sturnus vulgaris
Sylvia atricapilla
Sylvia borin
Sylvia communis
Sylvia curruca
Turdus merula
Turdus philomelos
Turdus pilaris

Plecând de la cunoașterea faptului că biologia passeriformelor variază de la specie la specie, că depunerea ouălor se face în cuiburi construite în subarboret, în stratul ierbos existent sau în coronamentul arborilor, de regulă în ecoton sau în apropierea acestuia dacă sunt prezenți arbori izolați, tufe izolate, nu putem sugera anumite măsuri ce ar trebui luate pentru protejarea reproducerii *ciocârliei-de-pădure (Lullula arborea)* de ex., care cuibărește pe sol; singura măsură de protecție ar fi aceea de a nu se cosi iarba în perioada de reproducere (aprilie-iunie). Aceeași este situația pentru constructorii de cuiburi în subarboret sau folosind ca suport crengile arborilor (toate passeriformele sunt specii nidicole) care suportă mai mult sau mai puțin bine deranjările.

O soluție de optimizare a cuibăritului păsărelelor poate fi adresată doar celor care își organizează vatra în scorburi; în acest caz intră în discuție montarea de cuiburi artificiale care se adresează întregului neam al *pițigoilor (Paridae)*, *țiclenilor (Sittidae)*, *muscarilor (Muscicapidae)*, chiar și *ciocănititorilor (Picidae)* etc., specii considerate ca importanți factori în combaterea biologică a dăunătorilor.

Coordonator studii avifaună, Dr. Dan Stănescu.